

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 10/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi rakennusperinnön suojelemisesta sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 57 ja 166 §:n ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä kesäkuuta 2009 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi rakennusperinnön suojelemisesta sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 57 ja 166 §:n ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta (HE 101/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ympäristövaliokuntaan samalla määrännyt, että sivistysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- rakennusneuvos Matti Vatilo, ympäristöministeriö
- johtaja Rauno Anttila, opetusministeriö
- lakimies Matleena Haapala ja yli-intendentti Mikko Härö, Museovirasto
- maankäyttöpäällikkö Harri Palo ja yliarkkitehti Eero Raatikainen, Kirkkohallitus
- Carl-Eirik Nikander.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen tavoitteena on saattaa rakennusperinnön säilyttämistä koskevat säännökset ajan tasalle ja selkiyttää rakennusperinnön omistajalle suoritettavan korvauksen perusteita ja suojelupäätöksestä aiheutuvia rajoituksia. Esityksen mukaan voimassa olevan rakennus-suojelulain arvoperusta säilytetään ja kohteitten määrittelyä selkeytetään. Asiantuntija-arviointia pyritään yhdenmukaistamaan ja määrämuo-toistamaan niin, että suojelun edellytykset olisivat kaikkien osallisten tiedossa ja keskusteltavissa.

Rakennetun kulttuuriympäristön ja suojelutarpeiden tunnistaminen perustuu kohteiden

kulttuurihistorialliseen arvottamiseen, jotta voidaan harkita, millaisia ympäristömme osia tai erityisiä piirteitä halutaan säilyttää. Museovirastoa koskevan lainsäädännön mukaan Museovirasto kulttuuriperinnön suojelusta vastaavana asiantuntijaviranomaisena arvottaa valtakunnallisesti arvokkaat rakennukset ja rakennetut ympäristöt.

Hallituksen esityksen mukaan arvottaminen tarkoittaa kohteiden kulttuurihistoriallisen ominaisuuden analysointia ja suhteuttamista laajempaan, esimerkiksi alueelliseen kokonaisuuteen, rakennustyyppin historiaan tai historialliseen ilmiöön, näin tunnistettavien merkitysten arviointia sekä kohteen erityispiirteisiin ja arvoihin perustuvien vaalimis- tai suojelutavoit-

teiden määrittelyä. Arvottaminen on kohteiden kulttuurihistoriallisen arvon määrittelyä riippumatta kohteiden käyttö- tai välinearvoista jonkin muun hyvän saavuttamisessa. Muiden arvojen vaikutus ja merkitys punnitaan suojelupäätöksen valmistelun kautta sekä suojelun turvaamiseen liittyen kohteiden suunnittelu-, korjaus- ja kehittämishankkeissa. Arvottaminen on sidoksissa kohteessa olevan ja kohteesta saatavan tiedon määrään ja laatuun. Tietoa tarvitaan rakennusperinnöstä ja laajemmin rakentamisesta, kulttuuriympäristöstä ja historiasta sekä maankäytön suunnittelusta.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä Suomen kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan säilyttämistä. Sen vuoksi suojelun toimeenpanon edellytyksiin tulee kiinnittää huomiota. Jotta lakia käytettäisiin, on välttämätöntä, että annetaan riittävää tiedollista ja taidollista tukea rakennusperinnön suojeluun. Valtion tulee toimia vastuullisesti myös oman tai valtion aikanaan tuottaman rakennusperinnön vaalimisessa.

Valiokunta pitää avoimuuden lisäämistä tärkeänä. Asianosaisten kuulemista lisätään nykyisestä hyvän hallinnon vaatimusten mukaisesti. Erityisesti vaativammissa suojeluprosesseissa osallisten saattaminen yhteen arvioimaan suojelun edellytyksiä ja kohdentumista on tarpeellista. Suojelun edellytysten yksilöity määrittely lakiehdotuksen 8 §:ssä lisää osaltaan asianosaisten vuorovaikutusta ja keskustelua, suojeluprosessin avoimuutta ja suojelun ymmärrettävyyttä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kunnat ovat usein tilanteessa, jossa rakennusten tai rakennusryhmien suojelua pidetään tarpeellisena mutta kaavoituksen voimavarat tai aikataulut eivät mahdollista riittävän nopeata reagointia. Sen vuoksi mahdollisuus rakennusperinnön suojelusta annettavan lain käyttöön asemakaava-alueella kaavoitustilanteen vuoksi on myönteistä. Tämä voi myös ehkäistä tilanteita, joissa rakennuksen kunnan on annettu huonontua kaavoituksen viipyessä ja lopulta suojelu on katsottu epätarkoituksenmukaiseksi juuri rakennuksen kunnan vuoksi.

Korvauksia koskevan 13 §:n mukaan, jos suojelusta tai vaarantamiskiellosta aiheutuu ra-

kennuksen omistajalle merkityksellistä vahinkoa tai haittaa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta täysi korvaus. Verrattuna voimassa olevaan lakiin, säännöksestä puuttuu tavanomaisen tai kohtuullista hyötyä tuottavan käytön kriteeri. Myös muilta osin sanamuotoja on väljennetty niin, että säännöksen tulkinta voi johtaa korvausperusteiden muuttumiseen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoitus ei kuitenkaan ole muuttaa korvauskäytäntöä nykyisestä. Sivistysvaliokunta esittää, että säännöksen sanamuotoa tarkistetaan niin, että nykyiset korvausperusteet säilytetään.

Museovirasto on voinut myöntää kuluvana vuonna hieman yli kaksi miljoonaa euroa entistämisavustuksia. Tämä on ollut osin mahdollista ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettyjen määrärahojen avulla. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että vuosittaiset määrärahat entistämisavustuksiin ovat olleet riittämättömät. Riittävän määrärahatason varmistaminen on olennaista suojelun turvaamisessa. Avustusten määrä vaikuttaa suojeluhalukkuuteen sekä valtion uskottavuuteen rakennusperinnön vaalijana ja tukijana. Avustuksilla on sysäysvaikutus niiden tukiessa ammattitaitoa vaativan, usein pitkälle erikoistuneen korjausrakentamisen kysyntää etenkin maakunta- ja paikallistasoilla. Valiokunta tukee sitä linjausta, että entistämisavustuksia suunnataan erityisesti restauroiviin ja konservoiiviin töihin sekä toimenpiteisiin, joilla tuetaan perinteisten ja käsityövaltaisten rakennustapojen säilymistä. Nämä ovat tyyppillisesti rakennussuojelua koskevan lainsäädännön tarkoittamia kohteita.

Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan suojelemiseksi muu toiminta tällaisten kohteiden läheisyydessä, esimerkiksi liikennejärjestelyt, hoidetaan niin, ettei rakennusten säilyminen vaarannu. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tätä ei ole kaikissa tapauksissa kuntien päätöksenteossa huomioitu vaan jopa raskaan liikenteen kulku on sallittu tällaisten rakennusten välittömässä läheisyydessä. Liikenteen tuomat haitat aiheuttavat vaaraa muun muassa rakennusten perustuksille ja vaativat merkittävästi li-

sätyötä ja kustannuksia rakennusten kunnossapitämiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Jukka Mäkelä /kok
vpj.	Tuomo Hänninen /kesk	Lauri Oinonen /kesk
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Tuula Peltonen /sd
	Paavo Arhinmäki /vas	Tuomo Puumala /kesk
	Merikukka Forsius /kok	Leena Rauhala /kd
	Timo Heinonen /kok	Pauliina Viitamies /sd
	Elsi Katainen /kesk	vjäs. Ilkka Kantola /sd.
	Sanna Lauslahti /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.